Cena egzemplarza 10 groszy

PRZYJACIEL NARODU

Bezpartyjne pismo codzienne m. Łodzi

Nr. 1 | Łódź, 9 września 1939 r. | Rok I

Redaktor naczelny i wydawca: Henryk Rabczyński.

WYCHODZI CODZIENNIE PO POŁUDNIU

Redakcja i Administracja: Łódź, ul. Polna 24. Telefon 150-75. Drukarnia: Ul. Przejazd Nr. 19. Telefon 214 64

OD REDAKCJI

W CHWILI, KIEDY POŻOGA WOJENNA ROZPALA SIĘ NAD CAŁYM KRAJEM I CAŁA NIEMAL POLSKA STAJE SIĘ TEATREM CIĘŻKICH ZMAGAŃ WOJENNYCH — W MOMENCIE, KIEDY WOJSKA NIEMIECKIE PODCHODZĄ DO BRAM MIASTA, STAJEMY NA POSTERUNKU, BY SŁUŻYĆ POŻYTECZNIE CAŁEMU MIASTU — NIEŚĆ DOBRE CZY ZŁE WIEŚCI — JEDNYM SŁOWEM TRWAĆ, GDYŻ POMIMO LOSÓW ZMAGAŃ WOJENNYCH ŻYCIE TOCZY SIĘ DALEJ I POSIADA SWOJE PRAWA POTRZEBY I OBOWIĄZKI.

W ZROZUMIENIU TYCH WŁAŚNIE OBOWIĄZKÓW ODDAJEMY W RĘCE CAŁEJ ŁODZI PIERWSZY NUMER NASZEGO PISMA WIERZĄC, IŻ SPOTKA SIĘ ONO Z ŻYCZLIWYM PRZYJĘCIEM CAŁEGO SPOŁECZEŃSTWA ŁÓDZKIEGO, KTÓREMU NIEŚĆ DOBRĄ I BEZSTRONNĄ SŁUŻBĘ DZIENNIKARSKĄ JEST NASZYM ZADANIEM, KTÓRE POSTARAMY SIĘ WYPEŁNIAĆ SUMIENNIE I OBIEKTYWNIE.

* * *

Od trzech dni Łódź pozbawiona jest prasy. Rozwijające się z piorunującą szybkością wypadki wojenne wytrąciły miasto na czas jakiś z normalnego rytmu codziennego.

Każdy mieszkaniec miasta łaknie wiadomości — lecz wiadomości istotnych, a nie plotek, pogłębiających tylko bezhołowie i panikę.

W miarę naszych sił będziemy się starali zapobiec temu. Wiadomości podawać będziemy obiektywne i uprzednio sprawdzone.

Numer dzisiejszy zawierać będzie niejako resume wydarzeń i wypadków, jakim uległo miasto i cały kraj na przestrzeni ubiegłych kilku dni.

Tworzenie się Centralnego Komitetu Obywatelskiego i Milicji Obywatelskiej

Ukonstytuowany w dniu 5 b. m. w ciągu dnia Komitet Organizacyjny przyszłego Centralnego Komitetu Obywatelskiego wydał do ogółu społeczeństwa łódzkiego następującą odezwę:

OBYWATELE!

Władze państwowe i miejskie opuściły nasze miasto. Chwila obecna, tak ciężka dla ogółu obywateli, wymaga od nas spokoju i opanowania.

Obywatelski Komitet złożony z przedstawicieli wszystkich sfer naszego miasta obejmie niebawem władzę nad miastem.

Wzywamy ogół obywateli do spokoju i do podporządkowania się zarządzeniom Obywatelskiego Komitetu.

Komitet Organizacyjny.

Łódź, dnia 6 września 1939 r.

* * *

W późnych godzinach wieczornych skład Centralnego Komitetu Obywatelskiego był już ukonstytuowany. Nie jest on jeszcze kompletny, gdyż niektóre instytucje społeczne, biorące udział w Komitecie, nie zdążyły wyznaczyć swych przedstawicieli. Sądzimy, iż nastąpi to jeszcze w ciągu dnia dzisiejszego.

Obecny skład Komitetu jest następujący:

Ks. Biskup sufragan diecezji łódzkiej Dr. Kazimierz Tomczak,

Ławnicy: Andrzejak Edward, Grzegorzak Leon, Matuła Władysław,

Waszkiewicz Ludwik, b. poseł, jako przedstawiciel Związków Zawodowych „Praca",

Antoni Harasz, Chrześcijańska Demokracja,

Dębowski Józef, „Praca Polska",

Roszak Kazimierz, Kotkowski Bolesław, 2 Spółdzielnie Powszechne,

Zofia Szarkowska, Zw. Pracy Obywat. Kobiet,

następnie:

Inż. Krasuski Eugeniusz,

Fiedler Zygmunt,

Kindermann Arno,

Inż. Karol Bajer,

Lorenc Zygmunt i

Dyr. Włodzimierz Graliński.

Komitet wyłonił ze siebie następujące prezydium:

Przewodniczący: Ks. Biskup sufragan Dr. Kazimierz Tomczak,

I. Vice-Przewodniczący: Kotkowski Bolesław,

II. Vice-Przewodniczący: Kindermann Arno,

Sekretarz: Lorentz Zygmunt,

Zastępca: Graliński Włodzimierz.

Do pełnego składu Centralnego Komitetu Obywatelskiego mają delegować członków następujące instytucje społeczne:

Unia Pracowników Umysłowych, Z. P. Z. Z., Związek Robotników Przemysłu Włókienniczego, Izba Rzemieślnicza, Unia Organizacji Kobiecych.

zoryczne do czasu wydania opasek przez Komendę Milicji Obywatelskiej.

Ponadto wszyscy członkowie Milicji Obywatelskiej zaopatrzą się w gwizdki a szeregowi i w gwizdki i w pałki gumowe.

Pkt. 6 ROZKAZY KOMENDY.

Rozkazy Komendy Milicji Obywatelskiej nadsyłane będą do poszczególnych komisariatów w miarę ukazywania się. Kierownicy komisariatów obowiązani są podawać je do wiadomości swoim podwładnym w czasie najkrótszym przez odczytywanie ich przed frontem członków Milicji Obywatelskiej.

Pkt. 7 ODEZWA KOMENDANTA M. O.

Do niniejszego rozkazu dołączona zostaje odezwa Komendanta Milicji Obywatelskiej, która winna być podana do wiadomości wszystkim członkom M. O. natychmiast i w sposób wskazany w pkt. 6 niniejszego rozkazu.

Pkt. 8 WYKAZY PERSONALNE.

Kierownicy komisariatów M. O. nadeślą w ciągu 2 dni wykazy personalne osób pełniących obecnie funkcje w Milicji Obywatelskiej.

Wykazy powinny zawierać następujące rubryki:

a) nazwisko i imię (w alfabetycznym porządku),

b) miejsce zamieszkania,

c) funkcja spełniana w M. O.,

d) uwagi.

Weyer Stanisław
Komendant Milicji Obywatelskiej.

Otrzymują:

1. Miejski Centralny Komitet Obywatelski — 2 egz.
2. Komitet Milicji Obywatelskiej — 1 „
3. Kierownicy komisariatów od I do XIV — 2 „
4. Ośrodki dyspozycyjne — 1 „
5. Sekretariat Komendy M. O. — 1 „

Zarząd Okręgowy Stronnictwa Narodowego podaje do wiadomości publicznej następującą odezwę:

Odezwa Stronnictwa Narodowego

NARODOWCY!

Członkowie Stronnictwa Narodowego! Zgłaszajcie sie licznie do b. Komisariatów P. P. i zapisujcie się tam do milicji!

Pilnujcie porządku na ulicach!

Żądamy od Was ofiarności, poświęcenia i sumiennej bezinteresownej pracy.

Za Zarząd Okręgowy Stronnictwa Narodowego

(—) L. Grzegorzak
Wiceprezes Stronnictwa Narodowego.

Odezwa Miejskiego Komitetu Obywatelskiego

OBYWATELE!

Nasze władze państwowe i samorządowe opuściły miasto. Musimy przetrwać ciężkie czasy. Nieodzowne jest istnienie władzy miejskiej. W dniu wczorajszym na posiedzeniu przedstawicieli wszystkich warstw społecznych naszego miasta wyłoniony został Komitet Obywatelski i podporządkowana mu Milicja Obywatelska.

Komitet dołoży wszelkich starań, aby w Łodzi zachowany został porządek, bezpieczeństwo publiczne i zgoda obywatelska. Będą poczynione wysiłki, aby jak najszybciej zaradzić trudnościom materialnym miasta i rozciągnąć opiekę nad potrzebującymi. Uruchomione zostanie szkolnictwo.

Obywatele! Wzywamy Was do karnego podporządkowania się zarządzeniom Komitetu, do spokoju i zachowania równowagi ducha, którą odznaczaliście się zawsze w godzinach próby, do wzajemnej życzliwości i pomocy.

Łodzianie! Przyrzeknijcie sobie z najlepszą wolą, że pracować będziemy usilnie i ofiarnie dla dobra tego miasta, do którego wszyscy jesteśmy głęboko przywiązani.

Z Bogiem — do pracy!

TYMCZASOWE PREZYDJUM.

Przewodniczący Komitetu:
(—) Ks. Biskup Kazimierz Tomczak
Sufragan Łódzki.

Wiceprzewodniczący:
(—) Bolesław Kotkowski (—) Arno Kindermann

Sekretarze:
(—) Zygmunt Lorentz (—) Włodzimierz Graliński

Utworzenie Sekcji Oświaty

Jako jedną z pierwszych utworzyła się Sekcja Oświaty i Kultury Komitetu Obywatelskiego. Na jej czele stanął zaszczytnie znany Łodzi b. wojewoda lubelski Antoni Remiszewski. Owocem 24-godzinnej pracy sekcji jest to, że szkolna młodzież łódzka już w nadchodzący poniedziałek, dnia 11 b. m. uda się do murów szkolnych i to jednocześnie szkolnictwo powszechne i szkoły średnie.

Poniżej reprodukujemy tekst wydanej odezwy do nauczycielstwa i rodziców młodzieży szkolnej:

Dzieci do szkół w poniedziałek 11 b. m.

Sekcja Oświaty i Kultury Komitetu Obywatelskiego m. Łodzi zawiadamia, że przystępuje do zorganizowania zajęć w szkołach powszechnych i średnich na terenie miasta.

W związku z tym wzywa Sekcja wszystkich obecnych w mieście czynnych PP. Kierowników i Nauczycieli Publicznych Szkół Powszechnych, aby niezwłocznie zgłosili swój akces do pracy przez zarejestrowanie się w Wydziale Oświaty i Kultury (ul. Piramowicza 10 — II piętro) w godzinach urzędowych, t. j. od godz. 8 do 15-ej.

Jednocześnie Sekcja Oświaty i Kultury zwraca się do Rodziców i Opiekunów młodzieży szkolnej, aby w dniu 11 września b. r. na godz. 9-tą rano skierowali swe dzieci do tych szkół, do których z początkiem bieżącego roku szkolnego winny były uczęszczać.

Dyrekcje wszystkich szkół średnich proszone są o zorganizowanie we własnym zakresie nauki w podległych Im szkołach z dniem 11 września b. r., jak to przewidywało odnośne zarządzenie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

SEKCJA OŚWIATY I KULTURY:
Przewodniczący: Antoni Remiszewski.

Działalność Milicji Obywatelskiej

Mianowanie Komendanta Milicji

Centralny Komitet zamianował p. Stanisława Weyera komendantem Milicji Obywatelskiej m. Łodzi.

Odezwa Centralnego Komitetu

OBYWATELE!

Z dniem dzisiejszym na terenie naszego miasta rozpoczęła swoją działalność Milicja Obywatelska, jako straż bezpieczeństwa.

Na czele milicji stanął Centralny Komitet Milicji Obywatelskiej w składzie następującym:

Wolczyński Józef — przewodniczący,

Weyer Stanisław — I. wice-przewodniczący,

Szymański Piotr — II. wiceprzewodniczący,

Tarasiewicz Antoni — sekretarz,

Andrzejak Edward, Grzegorzak Leon — członkowie Zarządu.

Wszystkie sprawy związane z bezpieczeństwem i porządkiem poświęcone zostały Komendzie Milicji Obywatelskiej, w skład której wchodzą:

Weyer Stanisław — Komendant,

Dowbór Stanisław — zastępca Komendanta.

Obywatele!

Komitet Milicji Obywatelskiej wraz z Komendą Milicji apeluje do Was, abyście podporządkowali się w imię bezpieczeństwa wszystkim zarządzeniom Milicji Obywatelskiej.

Zgłoszenia do służby w Milicji przyjmuje Komenda Milicji codziennie od godz. 8 do 15 w lokalu Komendy przy ul. Al. Kościuszki 19, 2 piętro.

Zgłaszający się winni przedstawić dowód z fotografią oraz poręczenie dwóch znanych w mieście obywateli.

Obywatele! Do czasu objęcia całości bezpieczeństwa chronicie dobro publiczne, gmachy publiczne, społeczne i samorządowe. Spełnijcie godnie swój obowiązek społeczny!

Wszelkie wykroczenia przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu będą karane z całą surowością prawa.

Obywatele! Komenda Milicji prosi o samorzutne zorganizowanie dyżurów w poszczególnych domach oraz o utrzymanie stanu zaciemnienia aż do odwołania.

Weyer Stanisław
Komendant Milicji Obywatelskiej

Wolczyński Józef
Prezes Komitetu Milicji Obywatelskiej.

Łódź, dnia 6 września 1939 r.

Komendant Stanisław Weyer

Nominowanie p. Stanisława Weyera na stanowisko Komendanta Milicji Obywatelskiej wywołało w mieście wśród ludzi, do których wiadomość ta dotarła, jak najlepsze wrażenie. Kto go nie zna? Byłego długoletniego szefa Wydziału Śledczego m. Łodzi.

Przez cały czas swego urzędowania ceniła go, poważała cała Łódź, ze względu na niecodziennie prawy charakter, znajomość życia i ludzkie traktowanie spraw powierzonych jego resortowi.

Cenili go i szanowali... nawet przestępcy i kryminaliści za jego absolutne przestrzeganie prawa i rzadko spotykaną sprawiedliwość w ocenie przestępstwa i kary.

Łódź może spać spokojnie. Bezpieczeństwo Łodzi znajduje się we właściwym ręku.

Stanisław Dowbór zastępca Komendanta

I temu wyborowi całe miasto użyczy należytego aplauzu. P. Stanisław Dowbór dał się poznać Łodzi na terenie Zarządu Miejskiego, gdzie sprawował urząd referenta Inspekcji Budowlanej. Jest to jeszcze pełen energii młody człowiek, posiadający zaszczytną kartę w ruchu niepodległościowym harcerstwa łódzkiego.

Stanowi on pierwszorzędne uzupełnienie swego szefa.

* * *

Prawda, że w pierwszych dniach organizacji Milicji natkniemy się niewątpliwie na trudności organizowania tego aparatu, gdyż wszyscy to musimy zrozumieć, że nie można w ciągu godzin zorganizować kadr policji obywatelskiej, gdzie policja, która opuściła miasto, organizowała się przez lat 20.

Bądźmy więc wyrozumiali, a szefom bezpieczeństwa Łodzi życzmy z serca jak najowocniejszej pracy.

Odezwa Komendanta

OBYWATELE MILICJANCI!

Zgodnie z decyzją Miejskiego Centralnego Komitetu Obywatelskiego objąłem Komendę nad Wami. Wzywam Was do godnego spełnienia dobrowolnie przyjętego na siebie obowiązku i wierzę, że apel mój spełnicie.

W wytrwałej pracy nad bezpieczeństwem znajdziecie najlepszą nagrodę i wdzięczność obywateli naszego miasta.

Cześć Obywatele Milicjanci!

Weyer Stanisław
Komendant Milicji Obywatelskiej.

Rozkaz dzienny

z dnia 7 września 1939 r.

Pkt. 1 OBJĘCIE OBOWIĄZKÓW.

Decyzją Miejskiego Centralnego Komitetu Obywatelskiego z dnia 6 września 1939 r. powołana została do życia Milicja Obywatelska. Jednocześnie zamianowano p. Weyera Stanisława Komendantem Milicji, a p. Dowbora Stanisława zastępcą Komendanta Milicji. Wymienieni objęli swoje funkcje niezwłocznie.

Pkt. 2 KOMENDA — URZĘDOWANIE.

Komenda Milicji Obywatelskiej mieści się przy ul. Al. Kościuszki 19, II piętro. Telefon Komendanta M. O. — 275-50, telefon zastępcy komendanta M. O. — 274-81. Sekretariat Komendy tel. 203-49.

Pkt. 3 PODZIAŁ MIASTA.

Dotychczasowy administracyjny podział miasta Łodzi na 14 komisariatów utrzymuje się nadal. Komisariaty M. O. mieścić się będą w lokalach dawniejszych komisariatów policyjnych.

W związku z tym należy w czasie możliwie najkrótszym doprowadzić lokale te do stanu umożliwiającego prawidłowe urzędowanie.

Pkt. 4 REKRUTACJA.

Do szeregów Milicji Obywatelskiej będą przyjmowani obywatele m. Łodzi w wieku od lat 20 do lat 60 na podstawie dokumentów osobistych i referencji dwóch znanych seniorów miasta.

Osoby pełniące już obowiązki członków M. O. zatrzymują swe obowiązki aż do odwołania.

Pkt. 5 UMUNDUROWANIE.

Wszyscy członkowie Milicji Obywatelskiej obowiązani są w najkrótszym czasie zaopatrzyć się w opaski prowi-

Członkowie:
Ciaś Józef, Dyr. Dura Marian, inż. Dzieniakowski Wacław, Fiedler Zygmunt, mgr. Gercz Józef, inż. Guttke Brunon, Dyr. Idźkowski Antoni, ks. kan. Jeliński Franciszek, prof. Lorentz Zygmunt, Matula Władysław, Oziębły Franciszek, Pietrasiak Karol, Piotrowski Ludwik, Podgórski Zygmunt, Sadowski Franciszek, dr. inż. Wilkoszewski Bogumił, Wysznacki Henryk.

Tempo pracy, jak widać, amerykańskie.

Brawo Sekcja Oświaty i Kultury!

Wojska niemieckie wkroczyły do Łodzi

wczoraj w godzinach wieczornych

Jak już przewidywano, wojska niemieckie wkroczyły wczoraj do naszego miasta w godzinach wieczornych. Przede wszystkim obsadzone zostały główne gmachy użyteczności publicznej, jak: zarząd miejski, poczta itp., gdzie wystawione zostały warty wojskowe. Przedstawiciele armii niemieckiej zarządzili zwołanie Komitetu Obywatelskiego, który się zebrał i wysłuchał warunków dowództwa armii niemieckiej. Milicja Obywatelska pełni nadal służbę aż do odwołania. O godzinie 10-tej po godzinnych obradach Komitet Obywatelski wydał do mieszkańców m. Łodzi następującą odezwę w dwóch językach:

DO WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW M. ŁODZI

KOMITET OBYWATELSKI WZYWA LUDNOŚĆ, ABY W CZASIE WKROCZENIA WOJSK NIEMIECKICH DO ŁODZI ZACHOWAŁA BEZWZGLĘDNY SPOKÓJ I KARNOŚĆ SPOŁECZNĄ, UNIKAŁA WSZELKICH NIEROZWAŻNYCH ZAJŚĆ I STRZEGŁA SIĘ PROWOKACJI ZE STRONY ELEMENTÓW NIEPOCZYTALNYCH LUB ZBRODNICZYCH.

KOMITET OBYWATELSKI M. ŁODZI

ŁÓDŹ, DNIA 8 WRZEŚNIA 1939 ROKU.

Powitanie wojsk niemieckich

Wkraczające do Łodzi wojska zostały powitane przez przedstawicieli mniejszości niemieckiej przy zbiegu ulic Głównej i Piotrkowskiej. Odbyło się to z nieopisanym entuzjazmem — młode przedstawicielki mniejszości niemieckiej obrzuciły kwiatami wojsko i całowały żołnierzy i oficerów.

O godzinie 21-szej członkowie miejscowego Volksverbandu w liczbie około 300 osób przemaszerowały ze śpiewem i okrzykami „Sieg Heil!“ w kierunku Placu Wolności.

Przy ul. Piotrkowskiej około posesji No. 35 pochód spotkał 2 samochody pancerne niemieckie, z których oficer komenderujący zakomunikował manifestacji, że ma ona się zebrać dziś o godzinie 6-tej rano na Placu Wolności.

W chwili, kiedy piszemy te słowa, na Plac Wolności maszerują ze wszystkich krańców miasta masy mniejszości niemieckiej. Dochodzi godzina 6-ta rano. Uroczystość rozpocznie się niebawem. Sprawozdanie z niej podamy w numerze jutrzejszym.

* * *

Stanowisko Władz Miejskich

Władze Miejskie i Milicji Obywatelskiej przyjęły wkraczających przedstawicieli z dostojnym spokojem i powagą. W związku z zajęciem miasta przez wojska niemieckie wszystkie władze Milicji Obywatelskiej wraz z komendantem Stanisławem Weyerem pełniły ofiarnie służbę przez całą noc, wydając cały szereg zarządzeń w związku z nową sytuacją i zapewnieniem [illegible] publicznego.

W godzinach rannych zlikwidowane zostały ogonki przed piekarniami, które otrzymały polecenie otwarcia sklepów o godzinie 9-tej rano.

Ofiarność i praca wszystkich organów milicji nieprzerwanie przez całą dobę zasługuje na najwyższe uznanie. Ludność miasta niewątpliwie należycie to oceni.

Łódź emituje bony

Wobec tego, że banki i instytucje kredytowe państwowe opuściły Łódź i miasto znajduje się w obliczu braku płatniczych środków obiegowych, tworzy się z inicjatywy Komitetu Obywatelskiego komitet giełdowy, który przystąpi do emisji bonów, które będą obiegową monetą m. Łodzi, zabezpieczoną całym majątkiem najpoważniejszych obywateli naszego miasta.

Bliższe szczegóły podamy w jednym z najbliższych numerów.

Do P. T. Czytelników

Redakcja prosi P. T. Czytelników, aby się nie zrażali małym formatem gazety.

Musieliśmy zwalczyć olbrzymie trudności natury technicznej i z dużym trudem uruchamiamy pismo choć tego formatu.

W miarę przywracania miastu normalnego trybu życia i my powrócimy do formatu gazety europejskiej.

Redakcja „Przyjaciela Narodu“.

Ostrzeżenie

Męty miejskie i elementy zbrodnicze usiłowały dokonywać rabunków magazynów kolejowych oraz mienia prywatnego. Za naszym pośrednictwem Komenda Milicji Obywatelskiej ostrzega wszystkich, że wszelkie próby rabunku będą zwalczane z całą surowością prawa, a przeciw rabusiom zastosowane będą najsurowsze środki do użycia broni włącznie.

tworzy się komitet